

PRESA ȘI ACTIVITATEA EDITORIALĂ ÎN SIGHIȘOARA ANILOR 1920-1940

Ancuța Moldovan

Presa românească sighișoreană își va face apariția destul de târziu în spațiul transilvan, abia după anul 1918. Se cunosc puține date despre cele câteva publicații periodice românești sighișorene ale anilor '20-'40 ai secolului XX, iar din câteva studii de istorie aflăm că existența acestor periodice românești a fost pe cât de târzie, pe atât de efemeră.

Reconstituind crâmpie din viața politică și culturală a românilor sighișoreni, în epoca modernă, vom evoca remarcă lui Nicolae Iorga, care vizitând în anul 1906, frumosul oraș de pe Târnava Mare, aprecia că: români de aici nu sunt deloc „*un element de disprețuit*”¹.

1. „*Vocea Târnavei Mari*” - 1922-1929 (Foaie populară săptămânală)

A fost prima gazetă românească care apărea în Sighișoara, la câțiva ani după Primul Război Mondial.

Din cauza surselor bibliografice sumare nu am reușit să aflăm decât că era o „foaie populară săptămânală” avându-l ca director pe Andrei V. Popovici-Popescu, a apărut, discontinuu (cu intermitențe), pe parcursul a opt ani și s-a tipărit în Atelierele Grafice „Tiparul Românesc” din București.

2. „*Sfătuitorul Târnavelor*” - 1926

Prima gazetă sighișoreană apărută sub conducerea unui corp profesoral
Apariția ziarului

Prima gazetă școlară românească apărută în județul Târnava Mare s-a numit „*Sfătuitorul Târnavelor*”.

Ziarul apare la Sighișoara, în 4 martie 1926, „*sub conducerea Corpului Profesoral al Liceului de băieți - Principele Nicolae - din Sighișoara*”, avându-l ca director redacțional pe N.D. Petrescu Zoița (directorul liceului), ca prim-redactor pe Ion Steriopol și girant responsabil pe Petru Gogu (toți - profesori la acest liceu). După cel de-al patrulea număr, ziarul va fi silit să-și înceteze apariția din motive de natură politică.

Structura internă și orientarea generală

Din frontispiciul ziarului aflăm că apariția sa este bilunară și că abonamentul pe un an este 200 lei, pe o jumătate de an 120 lei, iar în America este 3 dolari; un exemplar costă 4 lei.

1 Nicolae Iorga. *Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat*. București: Minerva, 1977, p. 252

Ziarul are patru pagini, iar formatul său este de 48 x 32. Sub frontispiciul ziarului apare scris: „*Lozinca noastră: Pentru tron și țară!*”.

Se afirmă că „*Sfătuitorul Târnavelor*” va manifesta o dragoste activă față de oamenii muncii, străduindu-se să fie răspunzător de cultură și de sfaturi practice, constituind „o verigă de legătură între sat și oraș”. Pentru realizarea acestui scop constructiv, „gazeta va sta la o parte de frământările politice”.

În numărul 2, din 18 martie 1926, al acestui bilunar de informație, întâlnim pe prima pagină în articolul „Scriitori și Cititori” semnat de prof. N.D. Petrescu-Zoița, ecoul puternic pe care l-a avut apariția acestei gazete românești, mult dorită de locuitorii din județul Târnava Mare. Din cele 1500 de exemplare, au fost refuzate doar 62. În pagina 3 sunt publicate diverse povețe și sfaturi utile, grupate în articolele: „Gospodărești”, „Juridice” și „Sfaturi medicale”.

Ultima pagină este dedicată, ca și în primul număr, rubricilor: „Informațiuni”, „Glume”, reclamelor publicitare și știrilor de interes local.

„*Sfătuitorul Târnavelor*” a avut viață scurtă. După numărul al patrulea, această gazetă, atât de necesară în județul Târnava Mare, și ajungând la vreo 800 de abonați, și-a încetat apariția.

Câteva date cu privire la tipograful ziarului

Gustav Markus era nepot al tipografului J. Wilhelm Krafft. El a condus, din anul 1925, o tipografie proprie la Sighișoara, pe care ulterior, în anii 1934-1935, a mutat-o la Brașov. Alături de tipografie funcționa și o librărie, care comercializa diverse articole de papetărie, cărți și tablouri.

Pe ultima pagină a ziarelor sighișorene, tipografia își făcea reclamă astfel: „*Cele mai bune tipărituri ardelenice ies din Tipografia Markus - Sighișoara*”.

În perioada 1925-1934, cât a funcționat la Sighișoara, tipografia a avut o bogată activitate tipografică și editorială. Au apărut o serie de scrieri și gazete în limba română: „*Glasul Târnavei*”, „*Graiul dăscălesc*”, „*Straja Târnavelor*”, „*Viitorul Târnavelor*”, „*Vocea Târnavei Mari*”, publicația de informare - „*Munca românească*” („Activitatea Consiliului Comunal a Primăriei Sighișoara între anii 1934-1937”) și „*Anuarul Liceului <Principele Nicolae> pe anii școlari 1926/1927*”.

3. „Viitorul Târnavelor” - 1927 (Organ al Partidului Național Liberal)

Apariția ziarului

Guvernările liberale, de după Mare Unire din 1918, au avut o mare influență asupra orientărilor politice ale românilor din teritoriile revenite la Patria Mamă.

Așa s-a întâmplat și cu românii din Sighișoara, care au rămas în bună parte credincioși ideilor Partidului Național Liberal. Ei au reușit să impună o publicație „politică săptămânală”, intitulată „*Viitorul Târnavelor*”, care a apărut pentru prima dată la 1 ianuarie 1927 și a rezistat până la 25 noiembrie 1927 (cu o întrerupere forțată de trei luni, din 24 februarie până în 2 iunie, perioadă în care a fost înlocuit de noul

ziar „*Glasul Târnavei*” - n.n.), fiind prima publicație politică liberală a județului.

Structura internă și orientarea politică

„*Viitorul Târnavelor*”, „Organ al Partidului Național-Liberal” apare săptămânal, în zilele de marți, joi, sâmbătă și în special duminică, totalizând - din ianuarie până în noiembrie 1927 - 33 de numere, cu o ediție specială (nr. 15, din 23 iulie 1927, care anunță moartea Regelui Ferdinand I).

Director și girant responsabil este d-l dr. Victor Știrbețiu, avocat în Sighișoara. Administrația și redacția ziarului sunt situate în Piața Unirii nr. 27, iar prețul abonamentului este: pe un an - 120 lei, pe o jumătate de an - 60 lei, pe 3 luni - 30 lei, iar un exemplar costă 3 lei.

Ziarul are patru pagini (fac excepție numerele 13 și 33, care au doar două pagini, și numărul 5, care are șase pagini), cu dimensiunile 47 x 32, și apare în tipografia lui Gustav Markus.

Prima pagină a ziarului este dedicată în mod special articolelor politice cum sunt: „Despre politică și partidele politice”, „Democrație”, „Guvernul și Ardealul”, „Rezultatul alegerilor”, „Strălucitul discurs al lui I.G. Duca” etc.

În pagina a doua, ca și în alte ziare, sunt continuate articolele mai ample din prima pagină, însă sunt aduse la cunoștința cetățenilor și unele fapte de interes local.

Pagina a treia este rezervată știrilor de tot felul: politice („Activitatea Partidului Național-Liberal în județul Târnavă-Mare”, „Alegerea comunală din Daneș”, „Din propaganda electorală: Votați semnul I - stâlpul”), economice („Cât se cheltuiește pe beuturi?”, „Cât s-a sămânțat și ce roade a dat țara noastră în anul 1926”), sociale („Istoricul primei reuniuni a femeilor”, „Rolul femeii ca mamă”), culturale („G. Enescu în Sighișoara”), agricole („Sfaturi practice pentru plugar”), financiare („Bursa”) și sportive.

Pagina a patra este destinată „Informațiilor” de tot felul („Persecuții administrative”, „Reuniunea meseriașilor și comercianților români din Sighișoara”, „Serată artistică dansantă”, „Vânzări de imobile” ș.a.), iar printre aceste „aduceri la cunoștința cetățeanului” sunt inserate și reclame publicitare: Banca „Frăția”, zugravii Cristea & Orehonek, creditorul Basil Ațelean, magazinul de piese al lui Iosif Moldovan, precum și tipografia și librăria lui Gustav Markus.

Concomitent cu „*Viitorul Târnavelor*”, din luna februarie a aceluiași an, va apărea și „*Glasul Târnavei*”. Cu aceste două publicații se va deschide „seria” gazetelor editate de Filiala Partidului Național Liberal din Sighișoara („*Mișcarea Târnavelor*” - 1931, „*Renașterea Liberală*” - 1933 și „*Glasul Târnavei*” - 1935-1937).

„Glasul Târnavei” - 1927 (Organ al Partidului Național Liberal)*Apariția ziarului*

„Glasul Târnavei” va înlocui gazeta „Viitorul Târnavelor” din 24 februarie până în 2 iunie 1927. Din data de 9 iunie 1927 „Viitorul Târnavelor” își va relua apariția.

Structura internă și orientarea politică

Datele din frontispiciul ziarului „Glasul Târnavei” sunt identice cu cele din „Viitorul Târnavelor”. Cele două ziare aveau apariție săptămânală, același director și girant responsabil, în persoana d-lui Dr. Victor Știrbețiu - avocat, același preț la abonamente (pe un an - 120 lei, pe o jumătate de an - 60 lei, pe 3 luni - 30 lei, un exemplar costând 3 lei), aceeași adresă pentru administrație și redacție - Sighișoara, Piața Unirii nr. 27, și același număr de telefon - 6. Tipografia este și ea aceeași cea a lui Gustav Markus.

Ziarul are patru pagini, excepție făcând nr. 3, din 10 martie, și nr. 9, din 21 aprilie, cu șase pagini, de format 47 x 32.

Prima pagină este destinată, firește, articolelor politice; articolelor care elogiază Partidul Național-Liberal, a cărui „operă încă nu e isprăvită”: „Politica în județul Târnavă-Mare”, „Partidul Liberal și școala”, „Partidul Liberal și biserica”, „Prestigiul nostru”, „Un partid, un trecut și o muncă”.

În pagina a doua, pe lângă articolele politice, apar și articole culturale, economice și sociale: „Criză de guvern”, „Serbare culturală”, „Schimbul”, „Primari averescani”, precum și diverse alte știri și „Informațiuni”.

Pagina a treia este consacrată evenimentelor culturale („Sărbătorirea lui Beethoven la Sighișoara”) și poeziilor, dar și informațiilor utile cetățeanului, grupate în cele două rubrici, deja cunoscute: „Informațiuni” (continuare din pagina a treia) și „Publicațiune de licitație” (ca și în „Viitorul Târnavelor”). Majoritatea articolelor sunt semnate cu pseudonime sau cu inițiale.

În pagina a patra, apar diverse reclame publicitare, aceleași ca și în „Viitorul Târnavelor”. Aceste două ziare ale Partidului Național-Liberal sunt ziarele care au ultima pagină (pag. 4) plină cu anunțuri de vânzări și mică publicitate (tipografia și librăria Markus, librăria F. Kamilli, magazinul de stofe și textile Mihail Menning, Banca „Frăția”, magazinul de mașini de cusut, biciclete și gramofone Iosif Moldovan, croitoria Basil Ațelean, zugravii Cristea & Orehonek ș.a.).

„Straja Târnavelor” - 1930-1934; 1936-1938 (Ziar independent săptămânal, pentru apărarea și promovarea intereselor cetățenești)*Apariția ziarului*

„Straja Târnavelor” apare pentru prima dată într-o zi de joi, 4 septembrie 1930, sub directă îndrumare a d-lui Iorgu Anton, director și proprietar al ziarului.

Din toată pleiada ziarelor interbelice sighișorene, acest ziar este singurul care nu apără interesele vreunui partid politic.

Structura internă

Ziarul apare, în perioada 4 septembrie 1930 - 16 noiembrie 1934, sub titulatura de periodic săptămânal. Din noiembrie 1934 până în noiembrie 1936, ziarul își suspendă temporar apariția (presupunem că din lipsă de fonduri, deoarece așa se va întâmpla și anul 1938 - an după care ziarul nu va mai apărea - *n.n.*).

„*Straja*” reapare la 1 noiembrie 1936 tot ca ziar săptămânal. La reapariția sa, comitetul de redacție menționează: „*După o amorțire de doi ani, ziarul «Straja Târnavelor» își face din nou apariția, cu o tendință nouă trasă din învățămintele ce a cules în scurta-i existență din 1930, până în 1933.*”

Pe parcursul anilor I-VIII de apariție, tipografia unde se va tipări ziarul este binecunoscuta tipografie a anilor '20-'30, cea a lui Gustav Markus. În ultimul an de apariție, anul IX, ziarul va fi scos de tipografia Fr. Welzer, din Sighișoara, despre care, din păcate, nu am găsit nicio însemnare.

În prima pagină nu se mai vorbește, ca în alte ziare, atât de mult de situația politică a țării, ci, dimpotrivă, se discută problemele economice și sociale ale cetățenilor sighișoreni: „Noi și sașii”, „Loc de catedrală în Sighișoara”, „Reforma administrativă”, „Perspective europene” ș.a.

Articolul intitulat „Gospodăria orașului Sighișoara” este un adevărat serial în care este prezentată structura edilitară a orașului, care îi avantajează net pe locuitorii sași, ce ocupă cartierele selecte, din centru (în anul 1930, numărul sașilor era mai mare decât al românilor - *n.n.*). Pe parcursul anului 1930, fiecare episod, ce se regăsea sub titulatura generică de „Gospodăria orașului Sighișoara”, purta un anumit titlu, care „boteza” o stradă sau un cartier al orașului: *Cartierul „Talpa Gâștei”* - străzile Libertății, Mihai Viteazul, Funarilor și Gh. Lazăr; „*Corneștii*” - *cartierul uitașilor*; „*Podeiul*” - *cartierul îngropașilor de vii*; „*Zaharia Boiu*” - *cartierul dezamăgirii*; „*Dealul Hulei*” - *cartierul mizeriei volante*; „*Cânepii*” - *cartierul oropsișilor*; „*Golberg-ul*” - *Golgota neorustică*; „*Knöpfe*” - *cartierul oblăduirilor*; „*Cetatea*” - *cartierul fericiților*. Aceste articole sunt semnate cu pseudonimul „*Străjerul*”.

În paginile a doua și a treia apar diverse articole despre realizările din orașul Sighișoara și comunele județului Târnava-Mare - „*Sfințirea catedralei ortodoxe*”, „*Sighișoara înzestrată cu gaz metan*”, „*Cinematograful «Astra» - renovat*”, „*Realizări edilitare din comuna Biertan*”, „*Întâmplări și fapte*”, poezii semnate de d-l Iorgu Anton, directorul ziarului, și rubricile: „*De prin lume adunate*”, „*Știri*” și „*Informațiuni*” (interne și externe).

În pagina a patra, apar reclamele tipografiei „*Markus*”, ale parfumeriei „*Popescu & Szabo*”, știri și diferite anunțuri în cadrul rubricilor: „*Ultima oră*”, „*Informațiuni*”, „*Publicațiuni*”, „*Cronica sportivă*” și „*Schimbul*” - la Bursa oficială de Devize București.

Ziarul se încheie sub îndemnul: „**Citiți și răspândiți <Straja Târnavelor>**”.

Acest periodic - independent săptămânal „pentru apărarea și promovarea intereselor cetățenești” - este, astăzi, o valoroasă sursă de informații locale.

6. „Mișcarea Târnavelor” - 1931 (Ziar săptămânal)

Apariția ziarului

Din articolul „Cuvânt înainte!” apărut în primul număr al ziarului, aflăm din ce considerente a luat naștere acest „ziar săptămânal”.

„Un ziar cinstit, cinstit ca atitudine, cinstit în tendințele sale de înfăptuire, cinstit, în sprijinul ce acordă sau în critica ce face este un lucru rar de multă vreme”².

S-a născut din necesitatea: de a pune la dispoziția tuturor o serie de „informațiuni” și „lămuriri folositoare”.

Structura internă

Ziarul apare săptămânal, după cum ne arată chiar subtitlul său, avându-l ca redactor responsabil pe Ion Maurer.

Primul număr apare într-o zi de duminică, 29 martie 1931, iar ultimul număr - într-o zi de miercuri, 29 aprilie 1931.

„Viața” acestui ziar a fost extrem de scurtă, apariția lui a înregistrat doar 5 numere.

Din frontispiciu aflăm, ca și din celelalte ziare descrise, adresa redacției și a administrației, care sunt situate în strada Piața Unirii nr. 26, precum și costul abonamentului. Pentru autorități și instituții financiare - 300 lei anual, pentru particulari - 180 lei anual, iar un exemplar costă 4 lei.

Ziarul a fost tipărit în tipografia lui **Miron Neagu**, avea patru pagini, numerotate de la 1 la 4, format: 47 x 32 pe toată durata apariției sale.

Orientarea generală

Din „cuvânt înainte” nu reiese că acest ziar este „organul” vreunui partid politic, însă, unele dintre articolele sale sprijină, în mod evident, Partidul Liberal, aducându-i omagii d-lui Gheorghe Brătianu.

În prima pagină sunt dezbătute probleme legate de starea generală a țării, în articolele: „Dificultățile statului”, „Rolul lui Gheorghe Brătianu în starea de azi a țării”, „Glasul vremii”.

Pagina a doua a ziarului este rezervată „știrilor lămuritoare” despre viața politică și rolul acesteia în societate („De ce urmăm pe Domnul Gheorghe Brătianu”, „Ce este un partid”, „Rolul femeii în viața politică”).

În pagina a treia, sunt expuse articolele cu privire la domeniile: agricol, financiar, economic („Curățitul pomilor roditori”, „Lege asupra contractului de gaj agricol”, „Informațiuni cu prețurile de pe piața Sighișoarei în ultima săptămână”), știri politice externe („Grave turburări republicane la Madrid”) și alte știri („Nenorocire”, „Incendiu”, „Furt”, „Atac cu arma”).

Ultima pagină a ziarului este destinată reclamei („Librăria și Tipografia «Miron Neagu»”, „Liniile de autobuze «Federal»”, magazine, etc) și anunșurilor de licitații - „Publicațiune de licitație”.

2 „Mișcarea Târnavelor”, Anul I, nr.1, 29 martie 1931, Sighișoara, p. 1

De regulă, pe pagina a treia sau a patra, este tipărit îndemnul: „**Cetiți și răspândiți «Mișcarea Târnavelor»**”.

Prin apariția sa modestă și acest ziar a încercat, pe cât posibil, să se impună în peisajul cotidian al orașului din acea vreme.

7. „Roata” - 1931-1934

Apariția ziarului

Încă din primul număr al ziarului, aflăm că această gazetă sprijină interesele Partidului Național Țărănesc din Ardeal.

Structura internă și orientarea politică

Ziarul „Roata” apare pentru prima dată la 2 octombrie 1931, avându-l redactor responsabil pe d-l prof. Chirca Avram, redacția și administrația aflându-se în cancelaria d-lui dr. Beniamin Suci, avocat - situată în Piața Unirii nr. 29, Sighișoara.

Din anul II de apariție, mai precis din data de 7 decembrie 1932, apare menționat, în frontispiciul ziarului: ca director - d-l avocat Vasile Pinte, iar mai târziu cu câteva numere, se face mențiunea că ziarul „*apare sub conducerea unui comitet*”.

Ziarul apare pe parcursul a patru ani (2 octombrie 1931 - 18 martie 1934), numerele sale fiind date de la 1 pentru fiecare an de apariție; conține patru pagini, cu dimensiunile 41 x 29 pe toată durata apariției sale. Fac excepție numerele 2 și 3 din anul IV de apariție (27 ianuarie 1934 și 18 martie 1934 - ultimul număr), care au doar două pagini.

În primul an, ziarul are o apariție săptămânală, în al doilea și al treilea an apărea o dată sau de două ori pe lună, iar în anul patru va apărea doar o singură dată pe lună.

Cu toate că redacția și administrația ziarului se aflau în Sighișoara, acesta a fost tipărit (nu se știe din ce considerente) la Tipografia lui Ion Hațiegan din orașul Făgăraș, strada M. Eminescu nr. 2.

Pagina întâi a ziarului este dedicată cu precădere articolelor cu caracter politic: „Situția politică”, „Hotărârile consiliului partidului național-țărănesc pentru Ardeal”, „Dezbaterile Consiliului Județean”, „Noi și sașii”, „Marea adunare a românilor din Sighișoara. Peste 1000 de români - intelectuali, meseriași și plugari - cer într-un singur glas Primar român la Sighișoara” ș.a.

În pagina a doua, se continuă articolele politice din prima pagină și apare frecvent „chestiunea raporturilor dintre români și minoritatea săsească”:

În pagina a treia, la rubrica „Știri”, se dezbate diverse probleme interne și externe, dintre care enumerăm: „Calendarul plugarului”, „Conversiunea datoriilor agricole”, „Prigonirea național-țărăniștilor”, „Falimentul dictaturii în Iugoslavia”.

Pagina a patra este, ca la majoritatea ziarelor, plină cu anunțuri de tot felul grupate în rubricile: „Informațiuni”, „Știri”, „Vânzări diverse”, „Publicațiune de licitație”.

La sfârșitul paginii a treia sau a patra apare notat îndemnul: „**Cetiți și răspânziți «Roata»**”.

„Roata” este ziarul care, pe parcursul celor patru ani de apariție, prin glasul său cere conducătorilor țării să instituie o conducere românească la Primăria orașului Sighișoara. Acest fapt este realizat în ziua de 3 iunie 1934, când, prin voturile românilor, a fost ales ca primar al orașului d-l deputat Aurel Mosora. Prin această alegere, ce a reprezentat o strălucită victorie românească, se încrustează pe răbojul victoriei acestui oraș primul primariat român la conducerea orașului Sighișoara.

8. „*Plugul*” - 1932-1933 (Organ al Uniunii Naționale de sub președinția domnului Nicolae Iorga)

Apariția ziarului

Născută în perioada de frământărilor politice intense, gazeta îndeamnă româniilor plugari la vot pentru Uniunea Națională - care îl are în fruntea sa pe d-l Nicolae Iorga, „marele cărturar, omul chemat până și în America să lumineze poporul din Statele Unite, neobositul luptător și apărător al dreptății plugarilor”.³

Structura internă și orientarea politică

După un an și o lună de la încetarea apariției ziarului „*Mișcarea Târnavelor*”, îl întâlnim ca director pe Ion Maurer și la ziarul „*Plugul*”.

În frontispiciul ziarului, de o parte și de alta a numelui acestuia stă semnul electoral al Partidului Uniunii Naționale - *pătratul dublu*.

La câteva numere, după prima apariție, găsim notat în frontispiciu că „*Plugul*” este o „foaie de apărare a plugarilor și datornicilor Târnaveni”, care apare o dată pe lună sub conducerea unui comitet, redacția și administrația ziarului fiind situate în strada Regele Ferdinand nr. 34.

În paginile ziarului sunt prezentate o seamă de personalități ale județului și înfăptuirile acestora. Dintre aceștia îi amintim pe: d-l Ignatie Mircea - fost senator, binefăcătorul județului Târnavă Mare, a înființat școli, biblioteci și laboratoare, a dat bani și ajutoare comunelor necăjite, a înzestrat bisericile cu clopote și alte lucruri sfinte; d-l Dr. Dan Hiottu - fost prefect, a pus pentru întâia oară un primar român în orașul Sighișoara, a făcut dreptate românilor cu carte numind șapte fii de țărani români în posturi de notari, a repartizat în toate comunele bani pentru clădirea școlilor românești, a făcut în general tot ce omenește s-a putut în timpuri grele; d-l Constantin Argetoianu - fost ministru de finanțe, binefăcătorul plugarilor, cel care a făcut Legea înjumătățirii datoriilor agricole (conversiunea) a fost decorat cu Marele Cordon al „Serviciului Credincios”; d-l Aurel P. Bănuț - fost prefect al județului, omul care a luptat totdeauna pentru plugari; d-l Ion Maurer - fost magistrat, avocat, cel care a sfătuit și îndrumat gratis pe plugari.

Semnul electoral - pătratul dublu - se va transforma, după câteva luni, în pătratul

3 „*Plugul*”, Anul I, nr. 1, 20 iunie 1932, Sighișoara, p. 1

străbătut de două linii dispuse pe diagonală - „semnul înmulțirii banilor” sau „semnul lichidării datoriilor prin scăderea lor”.

Prin „ținuta” sa, ziarul este o acerbă foaie politică, care apare concomitent cu alte două ziare de același gen în oraș: „Roata” și „Renașterea Liberală”.

9. **„Renașterea Liberală”**- 1933 (Ziar al Partidului Național-Liberal din Jud. Târnava Mare)

Apariția ziarului

Din păcate, nu putem ști care a fost „viața” acestui periodic, deoarece în colecția de la B.C.U. Cluj-Napoca nu am găsit decât primul număr al ziarului (anul I, nr. 1 din 1 septembrie 1933). Se poate ca acesta să-și fi întrerupt apariția, din diverse motive, chiar după primul număr.

Nu se specifică, întocmai ca în alte ziare, dacă apariția sa este săptămânala, bilunară sau lunară, precum nu se specifică, pe nicio pagină a ziarului, prețul unui exemplar sau al abonamentului.

Structura internă și orientarea politică

Redacția și administrația ziarului erau la Hotelul „Steaua” din centrul orașului Sighișoara. Ziarul are patru pagini și formatul de 48 x 33.

Fiind ziarului unui partid politic, bineînțeles că nu va fi uitat îndemnul: „Votați III - semnul Partidului Național-Liberal”, care apare pe frontispiciul ziarului.

În toate cele patru pagini ale sale, sunt publicate articole despre activitățile, înfăptuirile și conducătorii Partidului Național-Liberal („Reîntregirea liberală”, „Capitularea”, „Vizita d-lui Gh. Brătianu la Mediaș”, „Congresul Partidului Național-Liberal din jud. Târnava-Mică”, „Programul de înfăptuiri grabnice ale Partidului Național-Liberal”). În afara celor două articole scrise de directorul ziarului, toate celelalte nu sunt semnate.

Ziarul se încheie cu îndemnul: „*Târnăveni! Veniți duminică 17 septembrie la Sighișoara, spre a asculta pe d-l Gh. I. Brătianu*”⁴.

10. **„Îndrumătorul satelor”** - 1934-1936 (Organ de luptă al „Frontului Românesc” din Valea Târnavelor)

Apariția ziarului

Din numerele existente putem presupune că acest ziar a apărut în anul 1934, deoarece în anul 1936 pe frontispiciul ziarului este notat anul III de apariție.

„Îndrumătorul satelor” este, după cum ne-o arată și subtitlul pe care-l poartă, „Organul de luptă al «Frontului Românesc» din Valea-Târnavelor”.

Structura internă și orientarea politică

Ziarul apare lunar și îi are ca directori pe dr. Ilie Popa, avocat, și Corneliu T. Ghimbășanu, deputat, iar ca redactor pe Vasile Blotor. Redacția și administrația ziarului

sunt situate în Piața Unirii nr. 21, abonamentele anuale sunt de trei feluri: pentru autorități - 350 lei, pentru particulari - 100 lei, iar pentru săteni - 40 lei. Tipografia ziarului este, deja cunoscută, „**Miron Neagu**”.

Pe ultima pagină a ziarelor vremii, își făcea reclamă astfel: „*Tipografia - Librăria Miron Neagu, execută lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai avantajoase, ca: imprimate oficiale, invitări de nuntă, petrecere, cărți de vizită, registre, plicuri comerciale etc. Este asortată cu tot felul de articole de papetărie, cărți literare, pedagogice, juridice și tot felul de articole de birou. Tot aici se primesc și cărți, registre și hărți pentru legat*”.

Formatul ziarului este de 47 x 32, cu patru pagini, numerotate de la 1 la 4.

Din prima pagină a gazetei suntem întâmpinați cu îndemnuri și devize „*întru unitate națională: Deviza noastră: **Ideea națională***”.

În toate cele patru pagini ale ziarului, sunt articole despre „adunările”, „manifestațiile” și „alte întruniri” ale „Frontului Românesc” din Târnava-Mare și Târnava-Mică.

Se prezintă, de asemenea, situația politică județeană atât la național-țărăniști, cât și la liberali, neînțelegerile care au apărut în cele două partide.

În ultima pagină sunt publicate, în cadrul rubricii „Știri” diferite anunțuri despre membrii „Frontului Românesc”, ajutoarele materiale și stipendiile pe care aceștia le acordă săracilor și șomerilor, precum și anunțuri utile țăranilor și tuturor cetățenilor.

Prin apariția sa lunară, și această gazetă se înscrie în rândul celorlalte publicații periodice „născute” în Tipografia lui Miron Neagu din Sighișoara, în tumultuoșii ani 1930-1940.

11. „**Glasul Târnavei**” - 1935-1937 (Ziar al Partidului Național Liberal)

Apariția ziarului

„*Acum șapte ani am înființat o gazetă săptămânală pentru popor, în Sighișoara, sub numele «Viitorul Târnavelor».* Această gazetă a fost oprită pe nedrept de prefectul averescan de atunci, și am înființat o a doua gazetă, sub numele «Glasul Târnavei»”, mărturisea dr. V. Știrbețu, prefect al județului Târnava Mare și fost deputat, în primul număr al ziarului.

Structura internă

Ziarul „*Glasul Târnavei*” apare săptămânal, „în fiecare joi dimineața”, avându-i ca redactori responsabili pe dr. Victor Barna și Axente Brândușă - avocați în Sighișoara, iar tipografia în care apare nu este alta decât cea a lui Miron Neagu.

Din frontispiciul ziarului mai aflăm: adresa redacției și administrației - str. Regele Ferdinand nr.10 (azi, str. 1 Decembrie 1918, nr.10 - *n.n.*) și prețul abonamentelor: pentru autorități - 200 lei anual, iar pentru particulari - 60 lei anual.

De-a lungul celor trei ani de existență (1 ianuarie 1935 - 16 decembrie 1937) forma ziarului a rămas aceeași - patru pagini, cu dimensiunile de 47 x 32.

Publicația inserează, în mod echilibrat, toate problemele și frământările sighișorenilor din acei ani. În ea găsim numeroase relatări privitoare la viața și politica națională și locală.

Prima pagină a ziarului este rezervată întotdeauna articolelor ample cu privire la politica și personalitățile marcante ale timpului, la realizările și chiar eșecurile acestora: „Din realizările d-lui Prefect dr. V. Știrbeț”, „Cum a administrat Serdici Camera Agricolă?”, „Opoziția domnului Madgearu”. Aceste articole se continuau, de regulă, pe pagina a doua a ziarului.

În pagina a doua, din 28 martie 1935, este publicat, nesemnat, articolul „Lupta dintre elementul românesc și cel minoritar pentru stăpânirea orașelor din Ardeal”.

În pagina a treia a ziarului apar articole, mai scurte decât cele din primele două pagini, pe teme sociale, politice, economice, culturale și de învățământ. Spicuim câteva titluri: „Datoria contribuabililor”, „Spiru Haret - făuritor al culturii naționale și mare reformator social-politic”, „Sfințirea clopotelor de la Catedrala Ortodoxa Română din Sighișoara - una din multele opere de binefacere ale vrednicului prefect de Târnava-Mare” „Inaugurarea școlilor din județul Târnava-Mare”, „Realizări din județul Târnava-Mare”, „Refacerea sanitară a țării”, „Organizarea agricolă”, „Activitatea culturală a Astrei la Sighișoara”, „Înzestrarea orașului Sighișoara cu gaz metan”, „Electrificarea satelor din județul Târnava-Mare”, „Sighișoara, oraș climateric”, „Doi ani de guvernare” ș.a. Unele din aceste articole sunt prezentate pe parcursul a două sau mai multe numere ale ziarului.

Ultima pagină este rezervată, ca în toate ziarele, informațiilor scurte, știrilor diverse și publicității. Acestea sunt deseori grupate în articole intitulate sugestiv: „Informațiuni” sau „Scurte informațiuni”, „Publicațiune”, „Aviz!” , „Eveniment artistic” ș.a., în care se prezintă: „Piața cerealelor - prețurile în țară”, „Expoziție „Simenthal” la Sighișoara”, „De vânzare” - case și diverse, licitații ale primăriilor județului Târnava-Mare.

Întotdeauna pagina a treia sau a patra a ziarului se încheie cu îndemnul: **„Cetiți și răspândiți «Glasul Târnavei»”**

Orientarea politică

Scopul publicației era vădit: de atragerea populației spre ideile și programul liberal, în vederea reușitei în alegerile din primăvara anului 1935, și nu numai.

Din articolul-program, „*Cuvânt înainte*”, deducem intențiile de unitate și apropiere a românilor, găsirea unor căi comune de luptă, pentru biruință.

Ultima apariție a ziarului „*Glasul Târnavei*” a fost numărul 76, la data de 16 decembrie 1937. După această dată, ziarul a încetat să mai apară.

Săptămânalul „*Glasul Târnavei*” rămâne o etapă semnificativă în peisajul publicistic local, deschizător de drumuri, iar pentru cei de astăzi - o valoroasă sursă de informații locale.

12. „Deșteptarea Târnavelor” - 1936-1938 (Gazeta Organizației Partidului Național-Creștin, pentru promovarea și apărarea intereselor naționale)

Apariția ziarului

Ziarul apare în ziua de 9 aprilie 1936, după Sărbătoarea Sfințelor Paști, îndemnându-i pe românii creștini să se trezească, așa încât „Învierea lui Hristos și învierea neamului nostru să fie un crez, (...) în valea Târnavelor, un ziar de luptă cinstită, pentru o Românie a Românilor”⁵.

Structura internă și orientarea politică

„Deșteptarea Târnavelor” este, deci, *Gazeta Organizației Partidului Național-Creștin*, cu o apariție bilunară, avându-l ca director pe d-l Dr. Emil Todoran, avocat, din Sighișoara.

Redacția și administrația ziarului sunt situate în Sighișoara, str. Azilului nr. 2, prețul abonamentului anual este de 50 lei, iar tipografia este cea a binecunoscutului Miron Neagu.

Ziarul apare pe parcursul a doi ani (1936-1937), însă nu întotdeauna de două ori pe lună, așa cum anunțase la început. Ultima sa apariție este cea cu nr. 35, de la începutul anului 1938, mai precis pe 16 ianuarie.

Și acest ziar, ca și altele, are majoritatea articolelor nesemnate, iar cele câteva semnate poartă numele partidului pe care-l reprezintă.

În prima pagină a ziarului întâlnim diverse articole pe teme politice: „Frontul Popular”, „Glasul neamului”, „Cine va învinge?”, semnate, de obicei de directorul ziarului - dr. Emil Todoran, avocat, sau de președintele partidului - dr. Corneliu Pop.

În frontispiciul ziarului, de o parte și de alta a titlului, apare svastica.

Pagina a doua este rezervată, în special, activității Partidului Național-Creștin în județul Târnavă-Mare (din cele patru *plăși* ale acestuia). Putem spune, chiar, că este creat un „foileton” pe această temă, în care sunt etalate toate manifestările, realizările, cât și proiectele acestui partid.

În pagina a treia, apar mai puține articole politice, numeroase fiind, aici, articolele de interes cultural, economic și social (programul Asociației Corale „Doina Târnavelor”, precum și „cuvântul” d-lui Miron Neagu - „*Despre doină și aplicația ei*”).

Pagina a patra a ziarului este, după cum ne-am obișnuit (ca la multe dintre ziarele studiate), rezervată știrilor de tot felul („De prin lume adunate”, „Expoziție de vite rasa Siementhal”, „Noi târguri la Sighișoara”, „De la C.F.R”, „Depunerea jurământului”), reclamelor („Frăția - institut de credit și economii, societate anonimă în Sighișoara”, „Biroul advocațional dr. Emil Todoran”) și publicității („Publicațiune de licitație”). La sfârșitul paginii a patra, e notat îndemnul - „*Semnul nostru este: — Linia dreaptă*”.

5 *Ibidem*

13. „Renașterea Târnavelor” - 1940 (Ziar al Partidului Națiunii și Asociației Culturale „Astra” Târnavă-Mare)

Apariția ziarului

Din primul număr al ziarului, prin articolele: „Primul cuvânt” și „Cuvinte de început”, semnate de directorul dr. Cornel Pop, și respectiv, redactorul responsabil Petre Guran, aflăm în ce împrejurări a luat ființă și de ce este necesară această gazetă.

Această gazetă nouă se vrea a fi „o torță de proaspătă lumină, în negura vremurilor trăite”.

Păcat, însă, că apariția ei a fost de scurtă durată și nu a reușit să ducă la bun sfârșit ceea ce își propusese.

Structura internă

„Renașterea Târnavelor” (*Organ al Partidului Națiunii și Asociației Culturale „Astra” Tr. Mare*) a fost înscrisă în Registrul publicațiilor periodice la Tribunalul Târnavă-Mare, sub nr. 1-1940.

„Publicațiunea” are următoarea componență: director dr. Cornel Pop - avocat, deputat și prefect al județului Târnavă-Mare, redactor responsabil Petre Guran - avocat, administrator Roman Robu. Redacția și administrația sunt situate în strada Regele Ferdinand nr. 34 (azi, str. 1 Decembrie 1918 nr. 34 - n.n.), iar abonamentele anuale sunt de: 150 lei, pentru instituții și întreprinderi - 1.000 lei și de susținere - de la 1.000 în sus.

Tipografia „Robu”, în care apare „Renașterea Târnavelor”, este proprietatea administratorului gazetei, Roman Robu.

Acest „Ziar al Partidului Națiunii și Asociației Culturale „Astra - Tr-Mare” (subtitlul ziarului apare doar în primul număr - n.n.) apare săptămânal, din data de 22 iunie 1940 până la data de 17 noiembrie 1940, totalizând 22 de numere.

Dimensiunile ziarului sunt de 45 x 31, iar forma sa este - cea obișnuită - de patru pagini.

De obicei, prima pagină este dedicată articolelor: „Partidul Națiunii”, „Ardealul Românesc”, „O seamă de luptători pentru drepturile românilor din Ardeal”, „Gânduri pentru viitor” ș.a. Articolele mai ample, începute în prima pagină, se continuă, de regulă, în pagina a doua unde mai apar: diverse realizări în județ („Frumoase realizări în comuna Copșa-Mare”), o rubrică de sfaturi medicale de larg interes, precum și nelipsita rubrică „Sfatul gospodinei”.

Spicuiem câteva din articolele prezentate în pagina a treia a ziarului, pe parcursul apariției sale: „Colaborarea agricolă româno-germană”, „Când începe războiul contra Angliei și cum va fi purtat?”, „Succesele mișcării legionare”, „În prag de an școlar”, „Sufletul curat al țaranului”, „Datoria clipelor de față” ș.a.

În pagina a patra, pe lângă rubrica „Diferite știri”, apar frecvent rubricile „Sfaturi veterinare” („Alimentația oilor”) și „Publicațiuni de licitație”, alături de reclama librăriei și tipografiei „Robu”.

Orientarea generală

Apariția gazetei „*Renașterea Târnavelor*” în Sighișoara e „o fericită idee, pentru care lumea bunilor români trebuie să fie mândră”.

„Deci, mai presus de toate și înainte de toate, să se pună în valoare adevărurile românești și poruncile naționale care izvorăsc din ele”⁶.

Cu acest ziar, „*Renașterea Târnavelor*”, se încheie seria publicațiilor periodice apărute la Sighișoara în perioada interbelică.

Notă: În perioada analizată, 1920-1940, au mai existat în Sighișoara două reviste școlare românești însă din cauza surselor bibliografice sumare facem doar o scurtă prezentare a acestora.

14. „*Graiul dăscălesc*” (Revistă pedagogică literară socială. Organ oficial de știri școlare), 1928-1931, director C. Luchian, tipărită la tipografia Markus, Sighișoara.

15. „*Viața școlară*” (Revistă pedagogică și socială a corpului didactic primar. Organul oficial al revizoratului școlar județean din Târnavă-Mare), 1923-1924, director - D. Bedeleanu, redactor responsabil - P. Dan.

Concluzii: Presa politică sighișoreană rămâne tributară, în mare parte, Partidului Național Liberal, ale cărui eforturi asumate de diriguire a societății se extind atât în județul Târnavă-Mare, cât și în alte județe din țară.

Începuturile liberale aparțin gazetelor „*Viitorul Târnavelor*” (1927) și „*Glasul Târnavei*” (1927), urmate, cu mici intermitențe, de „*Mișcarea Târnavelor*” (1931), „*Renașterea Liberală*” (1933) și „*Glasul Târnavei*” (1935-1937).

În această perioadă, activitatea editorială era, de fapt, organizată de librari întreprinzători (ale căror începuturi au fost uneori destul de modeste - *n.n.*), printre care: F. Kamilli - librărie (1926?); G. Markus - tipografie și librărie (1925); V. Kotsch & Comp. - librărie, papetărie, articole de birou și agenție teatrală (1926); Miron Neagu - librărie, tipografie (1928) și editură (1938); Ilarion Braniște - librărie (1937); Roman Robu - librărie, tipografie, editură și compactorie (1940?). Împletirea activității de librar cu cea de editor este practică și în Sighișoara ca și în alte mari centre industrial-culturale din lume.

În urma cercetărilor efectuate, putem concluziona: anii 1930-1940 au fost cei mai rodnici în cultura Sighișoarei, scoțând în evidență viața bogată și plină de culoare a orașului de pe Târnavă Mare.

„*Sighișoara e un oraș romantic, cu atmosferă liniștită, în care simți apăsarea trecutului, care-ți șoptește la fiecare pas, din zidurile bine păstrate ale cetății, ceva din farmecul unui amurg copleșit de amintiri. Așezată pe un deal, e înzestrată cu toate frumusețile naturii, pe lângă un trecut bogat în evenimente*”⁷.

6 *Idem*, Anul I, nr. 1, 22 iunie 1940, p. 1

7 Horia Teculescu. *Pe Târnavă-n jos... Oameni și locuri*. Sighișoara: Tipografia „Miron Neagu”, 1934, p. 89

THE PRESS AND EDITORIAL ACTIVITY IN SIGHISOARA BETWEEN 1920-1940

(Summary)

By the year 1922, in Sighisoara and in our county, there have been many attempts to create Romanian newspapers/journals and magazines, in which intellectual's concerns regarding literary, historical ethnographical and geographic problems will be shown, besides daily problems.

However, unfortunately, the great majority of these publicistic efforts will rapidly fail only after a few issues/numbers are edited. The main cause of these failures are of financial nature.

In an interval of 20 years (between 1920-1940), there have been no less than 15 periodical publications in Romanian in Sighisoara.

The newspapers from Sighisoara had a smaller influence in the aggregate of the Transylvanian journalism. They have been of local interest and importance. The first publishing houses appear together with the development of printing houses.

In the paper, I have tried to point out diachronically the existence of newspapers, of printing houses, and of publishing houses in Sighisoara and the fact that they have contributed to the development of our town during the inter-war period.